

Становище

от чл.-кор. проф. д.и.н. Васил Николов, НАИМ-БАН

за труда на ас. Десислава Такорова
**„Раннонеолитната култура в долината на Струма и Софийското поле
в контекста на връзките ѝ с Анатолия“**,
представен за защита като дисертация
за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

Представеният за защита труд се състои от 250 компютърни страници текст, 2 приложения, 5 карти и 106 образа. Текстът е подчинен на традиционната схема - увод, четири глави, заключение и списък на използваната научна книжнина.

Становището ми се отнася за целия дисертационен труд, но ще акцентира върху няколко негови аспекта.

Темата е много актуална и напълно се вписва в проблематиката за произхода на неолитната култура на Централните Балкани и за нейното ранно развитие. В по-широк контекст темата е част от големия изследователски проблем за появата на първите земеделци и скотовъдци на европейския континент, за пътищата на тяхното проникване и разпространение на Балканите, за ранното развитие на земеделско-скотовъдните общности в тази част на Европа. Изследователският регион е много обширен и обхваща части от двата съседни континента. Това е предизвикало необходимостта от използването и осмислянето на значителен обем разноезична научна литература, включително най-новата, както и включването на теренен опит с реалната материална култура от изследвания период. Дисертантката се е справила успешно с комплекса от предизвикателства на зададеното ѝ изследователско поле.

В позицията на рецензиращ винаги проявявам интерес към целите, задачите и методиката на изследването. В случая те са очертани въз основа на направеното досега в тази изследователска област и на подчертаната необходимост от комплексен подход към натрупаната значителна информация. Целта е формулирана много ясно, артикулираните на тази база задачи са насочени в нужната посока. Многоаспектният сравнителен анализ лежи в основата на изследователската методика. Предварително са очертани и теоретичните рамки на комплексния подход към интерпретацията на достигнатите синтези. Всичко това е сериозна предпоставка за достигането на правомерни резултати.

Третата глава на дисертационния труд е основна. Направен е достатъчно пълен сравнителен анализ на елементите на изкопаемата материална култура (обособени в 12 групи), на погребални и други ритуални практики, на растителни и животински останки от края на VII до средата на VI хил. пр. Хр. в долината на Струма и Софийското поле, от една страна, и от средна Западна и Югозападна Анатолия, от друга. Всеки аналитичен дял завършва с кратък синтез, който ясно артикулира конкретния резултат. Тази част на труда е построена върху практически цялата публикувана информация в двата региона. За определени групи материални останки, които не са изглеждали достатъчно атрактивни и важни за авторите на съответни публикации, тя е недостатъчна, но може би рецензираният труд ще им покаже отново необходимостта от активизиране на публикационната дейност.

Във всеки случай извършеното от дисертантката е резултат на сложно и много трудоемко изследване, което обаче си е струвало усилията.

Специално искам да акцентирам върху последната глава на рецензирания дисертационен труд. Тя включва две части. Първата представя обобщение върху заключенията, направени в синтетичните части на предходната глава. Но то не формално прехвърляне на синтетичните части, а е анализ върху направените вече синтези. Този подход позволява търсенето на разумни аргументи както за установените сходства, така и за различията в материалните останки в двата региона с оглед търсене на възможните връзки и възможните трансформации в хода на създаването на тези връзки. Така се поражда подходяща база за историческа интерпретация на резултатите от комплексното аналитико-синтетично изследване, предложено в труда. Втората част на последната глава е наречена „Поява и развитие на ранния неолит в долината на р. Струма и Софийското поле в контекста на контактите с Анатолия“. Представени са всички публикувани хипотези или становища, които се отнасят за изследвания регион. Следва интерпретацията на получените от дисертантката резултати, която е направена коректно и внася много нови аспекти в механизма на неолитизация на Централните Балкани.

Напълно приемам формулираните в заключението приноси на дисертационния труд, а именно:

- Обобщено проучване на материалната култура в двата изследвани региона на Централните Балкани и Анатолия в края на VII и първата половина на VI хил. пр. Хр.
- Систематичен сравнителен анализ между всички елементи на материалната култура от двата изследвани ареала в указания период.
- Потвърждаване с обширни аргументи на ролята на Струмския раннеолитен път като първостепенна комуникационна артерия на Централните Балкани.
- Утвърждаване ролята на Югозападна Анатолия за започването и ранните етапи на неолитизационния процес на Балканите и установяване включването на средна Западна Анатолия в същия процес, но няколко столетия по-късно.
- Очертан е неолитизационен модел за изследвания балкански регион, основан на тезата за постепенно заемане на екологични ниши от мигриращи общности.

Рецензираният дисертационен труд е сериозен принос в изследваната проблематика и ми дава пълно основание на предложа на почитаемото научно жури да присъди на Десислава Руменова Такорова образователната и научна степен „доктор“.

14.04.2016
София

